

Nec à quo scripta sit haec, nec ad quem, satis liquet: stylus Augustinum magis respicit, quam Hieronymum.

AD AUGUSTINUM.

CUM * in urbe Leges anteriori tempore commaessem: nimium sum contristatus, quod te totum ibidem minime potui reperire. Inveni enim te medium, & ut ita dicam, partem animae tuae: Severum charissimum, de quo ex parte gravissus sum. Perfectè enim gauderem, si te totum invenirem. Unde ex parte qua te repereram gratulabar, & propter partem tuam, quam nequaquam cernebam, omnibus modis contristabar. Proinde dixi animae meae: Quare tristis es, & quare conturbas me? Spera in Deo, & faciet praesentem amicum quem diligis. Unde confido in Domino & spero, quod me faciet de tua visione gratulari. O si oculis cerni dilectio posset, profecto videres, quanta apud te nostra esset dilectio. Aut enim aequiparans dilectioni tuae, magnum tibi afferret gaudium: aut si major esset, magnum tibi afferret imitationis studium. Ergo quia in Domino te diligo, dilige diligentem. Et ut ceteri tecum diligant, per Ecclesiasticam auctoritatem hortare. Nam quod petis in literis tuis, ut ego pro te orem: id rectè facerem, si ego ipse à peccatis liber essem, ut pro aliis liceret orare. Et ideo te admoneo, ut orationes assiduas animi tui pro me emittas ad Dominum: & memor professionis, illam ante oculos tuos constituas diem, in qua iustus ab auditu malo non timebit: & ideo iustus non timebit, quia non audiet, Vade in ignem aeternum. Sed veni benedicte patris mei, percipe regnum. Ad quod nos perducatur, qui vivit & regnat in saecula saeculorum. Amen.

SCHOLIUM.

* Cùm in urbe Leges Legi sunt in Pannonia, quae finitima est patriae Hieronymi. Lege est in Africa. Unde magis videbitur esse scripta ab Augustino.

CENSURA EPISTOLAE SEQUENTIS.

Idem & hic stylus, idem pedus, eadem insania, semper sui similis est, quocumque titulo personatus prodeat huius actor fabula. Quid si hic rabula valuisset literis & eloquentia, quibus ludibris orbem impleisset universum? Nunc ob insignem infantiam, nulli potest imponere, nisi sit Morycho stultior, aut nisi quis ultro falli cupiat. Reicienda sunt à Christianis huiusmodi fabulamenta. Quod si quid etiam tolerandum est ad exemplum pietatis consilium, artificem volo, non huiusmodi rabulam, nulli rei, nisi perdenis charis natum.

CYRILLI EPISCOPI JEROSOLYMITANI
de miraculis Hieronymi ad sanctum Augustinum
Episcopum Hipponensem.

VENERABILI viro, Episcoporum eximio, Augustino Hipponensi praesuli, Cyrillus Jerosolymitanus Pontifex, & omnium sacerdotum infimus: illius sequi vestigia, & in terra sanctitas radiare non cessat, illius scilicet Hieronymi gloriosi, cuius memoria erit in benedictione in saeculum saeculi. Qui quantus sit, & tu similiter bene nosti: ejus usus maxime colloquii & doctrinis: de quo me velle differere, cum sim reprobus in toto & indignus, quasi reputo audaciam. Sed tamen quia tua me cogit dilectio, ut aliqua tibi scribam de prodigiis hominibus insuetis, quae per illum in diebus nostris fecit Dominus: ut eum celebrem mundo faceret, & cunctis hominibus gloriosum: tuis confusus orationibus opus aggrediar, ut tua poscit devotio, & breviloquio perstringam de multis pauca. Gloriosum huius viri obitum, visionemque meam: necnon & miracula tunc temporis peracta, te nosse non ambigo.

Nam vir utique reverendus, & memoriae oblivioni non dandus, Eusebius nobilis Cremonensis ejus discipulus: in quo magistri refulsit sanctitas & doctrina: cuius sapientiam, probitatem, & excellentiam non ignoras: qui postbiennium

à nostrae mortalitatis miseria ereptus, suam praedilectissimum magistrum Hieronymum in caeli patriam est secutus: ut nobis indicant ejus crebra miracula: de quibus etiam inferius aliquid pertractabo: Reverendo Patri Damaso Portuensi Episcopo, & Theodosio Romanorum Senatori, ejus fratri Severo probissimo viro, Eustochio sanctissimae mulieri, & tibi & multis aliis, quos sigillatim nominari non eget: tunc temporis per suas literas totius ejus obitus feriem intimavit. Unde amplius ea quae nosti, reiterare esset superfluum, & dicendorum impedimentum. His ergo omissis, ad eisdem quae non cessant continuè clarere miracula, nosser se stylus vertat: ut tua poscit devotio. Et primò ab Eusebio viro sanctissimo, eisdem Hieronymi sanctissimi discipulo sumat initium.

Post obitum gloriosissimi Hieronymi, quaedam haeresis inter Graecos, id est, secta surrexit: quae ad Latinos ulque devenit: quae suis nefandis nominari non eget: quod animae beatorum usque ad universalis iudicii diem, in quo eorum corporibus erant iterum conjugendae, visione & cognitione divina, in qua tota consistit beatitudo sanctorum, privabuntur: & damnatorum animae similiter usque ad diem illum, nullis cruciabuntur poenis. Quorum ratio talis erat: Sicut anima cum corpore meruit vel peccavit: ita cum corpore praemia recipit, five poenas. Asserebant etiam illius sectae nequissimi, nullum fore purgatorii locum: in quo animae quae nondum de suis peccatis in mundo plenam egissent poenitentiam, purgarentur. Quae quidem secta pestifera crebrescente, tantus in nos dolor irruit: ut nos amplius pigeret vivere. Quocirca meis cunctis suffraganeis Episcopis, & aliis viris Catholicis convocatis, eis jejunia & orationes indixi: ut suam sic agitari fidem, divina non permitteret bonitas. Mira res, & fortè huic similis nunquam visa: Tribus expletis diebus jejuniorum & orationum, subsequenti nocte gloriosus Hieronymus, suo praedilectissimo filio Eusebio orationibus incumbenti manifestè apparet, benignaque eum allocutione confortans, ei dixit in hac secta pestifera minime formidandum, cum sibi finis jam ponendus erat.

Quem Eusebius nimio fulgentem splendore, ita ut eum oculus humanus aspicere non valeret, intuitus, quasi de gravi somno evigilans, dulces per oculos fundens lacrymas, ita ut penè vocem formare non posset: quantum poterat, clamare cepit: Pater meus Hieronymus es? Quare meam societatem spernis? Certe teneam te, nec dimittam: nec sine tuo quem dilexisti filio, gradiaris. Ad quem gloriosus Hieronymus: Non te fili dilectissime deseram. Confortare, vicissimo namque die me sequeris, & simul in gaudio permanebimus sine fine: Sed Cyrillo cunctisque fratribus nuncia: ut crastina die juxta praesepe Domini, ubi meum quiescit corpus, omnes in unum conveniant, tam Catholicis, quam etiam illius sectae viri. Et tu trium hominum, qui in hac sunt urbe, hac nocte defuncti cadavera inhumata, in locum in quo meum est humatum corpus facies deportari: super quibus sacrum quo utebar pones, & statim vita pristina redditi, hanc radicem haeresim extirpabunt. Cui valedicens gloriosus Hieronymus, disparuit.

Mane autem facto, ad me, qui Bethleem tunc eram, venerabilis Eusebius veniens, cuncta quae viderat, enarravit. Quo immensas creatori gratias agens, & glorioso Hieronymo omnibus in praedicto loco, in quo pro nobis de intemerata virgine Salvator natus est, & ubi etiam sacratissimum Hieronymi cadaver humatum est congregatis, praedictorum defunctorum cadavera deferri fecit. O mira erga homines Dei miseratio & dispensatio! Quot modis in se sperantes scit juvare: quantis & quot honoribus suos exaltat sanctos! Fiebat interea ab illius sectae cultoribus derisio: credentibus quod fore exinanita maris Domini.

Laxetur itaque omnis fidelium certus: & Deo in voce exultationis psallant, quando suscipimus misericordiam in medio templi sui. Accedens namque vir venerabilis Eusebius ad singulorum cadavera: flexis genibus manibusque in caelum extensis, cunctis audientibus sic oravit: Deus, cui nihil est impossibile, nihil grave, invicta fortitudinis & virtutis: qui facis mirabilia magna solus, & nullum in te sperantium spernis: nunc preces tuorum exaudi fidelium: & ut tua, quam dedisti, fides intemerata inviolataque per saecula maneat: ac etiam ut horum error appareat: per merita & intercessionem gloriosi tui Hieronymi dilecti, introduce in hac cadave-

ra animas quas de ipsis egredi voluisti. Quae quidem oratione finita, singula sacco quo supra carnem gloriosus Hieronymus utebatur taggens cadavera, protinus in ea vita spirituum introduxit. Qui homines apertis oculis, omnibusque vitae signis ostensis, sunt perfectè resuscitati: & ceperunt beatarum animarum gloriam: & peccatorum poenas, tam purgatorii, quam inferni clara voce omnibus intimare.

Nam, ut mihi postmodum interroganti dixerunt, beatus Hieronymus eos conduxerat secum in paradisum, purgatorium, & infernum ut quae ibi agebantur, patefacere universis. Siquis dixerat quod ad corpora redirent, & de perpetratis peccatis ibi agerent poenitentiam: quia eo die & hora qua venerabilis Eusebius migraturus erat, & ipsi morituri erant: ac etiam si bene agerent poenitentiam, cum eo gloriam adepturi: quod & factum est, ut inferius declarabo. His igitur peractis, multitudo maxima populorum tam fidelium, quam etiam illius sectae defensorum, qui ad tam grande concurrerant spectaculum, tam certum iudicium & veritatis experimentum: necnon beati Hieronymi merita egregia cernentes, magnis vocibus immensas gratias referunt creatori: qui suos in se sperantes non deserit.

Et sic, Augustine charissime, pius Dominus naviculam suae fidei sacratissimae, in huius mundi mari eructantibus malorum hominum fluctibus agitari permittit, sed minime naufragari. Quo quidem forti quae ego esto animo: viriliter age: non formides contra fidei persecutores magnanimum dimicare, sub umbra alarum tam pii patris: qui suorum fidelium preces inefficaces non sinit: dummodo tota spe & puro fiant animo. Non enim nostra nequeunt exaudiri preces, nisi cum in Deo nostra non perfectè spes consistit: vel quia petimus non petenda.

Ad ipsum ergo Dominum non tantum ore, sed toto corde clamemus dum affligimur: & ipse qui dominatur in virtute sua, & nos quotidie oculo respicit pietatis, non permittet nos tentari supra id quod possumus. Sed ne nimis devius à proposito modo gradiar, ad incepta redeam, & venerabilis Eusebii obitum explens primò: & virorum illorum trium similiter, quos resuscitados nosti, migrationem scribens: quia eadem hora sunt & die, qua Eusebius de huius mundi & valle miseriae exempti, aliqua Hieronymi miracula de multis introducam.

Adveniente autem die quo venerabilis Eusebius à beato Hieronymo in visione, de qua supra factus sum, se migraturum scierat: die tertia praesente, languore febrium confusus valide: se super terram (magistri non immemor) nudum deferri fecit à fratribus: & singulum fratrem benigna consolatione confortavit: & ut in sancto manerent proposito, admonuit. Deinde factum quo gloriosus induebatur Hieronymus, deferri fecit, & supra se poni iussit: ordinavitque se nudum instar gloriosi magistri extra Ecclesiam in qua jacebat sanctum Hieronymi cadaver sepeliri. Post hac communionem sacratissimi corporis Jesu Christi se muniens, Domino se & beato Hieronymo commendavit: & sic per triduum locutione corporalisque visione privatus, circumstantibus fratribus alternatim psalterium, Passiones Domini & alia sacra continuè legentibus, jacuit. Durum quippe & cunctis rectè in mundo degentibus formidabile hoc quod narro.

Die autem quo moriturus erat, per duas horas ante animae beatæ exitum, venerabilis Eusebius tam terribiles actus cepit peragere, quod circumstantes monachi pavore perterriti, velut amentes in terra jacerent. Nam quandoque transversis oculis, manibus junctis, facie terribili, voceque dura quasi saeviens clamabat: Non faciam, non faciam: mentiris, mentiris. Post hæc ad terram rediens, faciem firmabat in terram quantum potuit, clamans: Adjutate me fratres ne peream. Quod monachi videntes, lacrymantibus & trementes, eum interrogaverunt: Quid habes pater? Ad quos ille: Non videtis demonum agmina, quae me debellare cupiunt? Et illi: Quid te facturum volebant, cum dicebas: Non faciam? Et ille: Conantur namque ut divini nominis blasphemus inveniar: & ideo hoc me non facere clamabam. Et illi: Quare patrem faciem abscondebas in terram? Et ille: Ne ejus aspectum cernerem, qui tam turpis & terribilis est, quod omnes penè formidines quae in mundo sunt, respectu ejus nihil sunt.

Inter hæc verba actus priores reiterans, sic ad extremam horam usque devenit. Fratres autem qui astabant, pavore

& dolore perterriti, velut mortui stabant, quid facerent, nescientes. Gloriosus Deus in sanctis suis, mirabilis in maiestate sua, benignus, & se amantibus misericors: sanctos suos non derelinquit in tempore necessitatis. Ad extremam namque horam venerabili Eusebio praeveniens, gloriosus Hieronymus apparuit, eum benignè confortans. Cujus adventu omnis illa demonum turba quasi infinita, ejus timore perterrita, ab eo velut fumus evanuit: ut plures testantur monachi, qui propriis oculis dispensatione divina se hoc vidisse dicunt. Sed hoc magis approbatur: nam omnes circumstantes audierunt has ab Eusebio voces: Unde venis pater? Quare tantum moratus es? Cui subito cunctis audientibus, alia vox respondit: Expecta fili, ne formides: quia te non deseram, quem tantum diligo.

Qua audita voce, brevi inde decursa morula, venerabilis Eusebius expiravit. Quae quidem hora & illi tres qui resuscitati sunt, migravere: & (ut puto) cum Eusebio ad aeterna gaudia pervenerunt. Nam per illos omnes viginti dies, quibus postquam (ut nosti) resuscitati sunt, se in tanta poenitentia tradiderunt, quod sine dubio aeterna beatitudine potiuntur & praemiantur. Silentio praetermittendum nequaquam puto, quae ab eisdem tribus viris per illos dies, quibus vixerunt didici. Continuè toto hoc tempore cum aliquo eorum secreta vitae illius, quam post hanc brevem & momentaneam expectamus, rimari cupiens, alteram diem ducens ad vesperam. Sed quamvis multa ab eisdem didicerim: tamen ad praesens brevitatis causa quaedam tantum referam: cetera vero alias ea dicturus omittam. Quadam vice ad unum eorum me ivisse contigit: quem durè lachrymantem, nec meis verbis consolationem aliquam admittentem comperiens, tanti fletus causam ab eo cepti inquirere. Qui pluries de hoc à me interrogatus, nec tamen ad interrogata respondens: tandem meis coactus importunitatibus, sic respondit: Si quae pridie sum expertus, non ignorares, tibi inesse semper causa fletus.

Ad quem ego: Quæso ut quae vidisti, edisseras. Tunc ille paulisper tacens, dixit: Quales credis poenas & tormenta: non solum damnatis, sed etiam in purgatorio existentibus, preparari? Ad quem ego: De incertis quae vera potest proferri sententia? Ut enim puto, nostris quibus affligimur poenis, aequari non possunt. Ad quod ille: Si omnes quae in mundo cogitari possunt poenae, tormenta, afflictiones, minori quae illic habentur poenae & tormento comparentur, solatia erunt. Mallet enim quilibet videntium (si illas experientia nosceret poenas) usque ad finem mundi, omnibus his simul sine remedio cruciari poenis: quas omnes homines ab Adam hucusque sigillatim pertulerunt, quam uno die in inferno, five purgatorio minori quae illic habetur poena, torqueri. Et ideo si causam mei fletus interrogas, timor poenarum est, quae peccatoribus iuste dantur. Scio namque me erga Deum meum peccasse: & ipsum iustum fore non dubito.

Qua de re non mireris, si plango, cum potius si non plangerem, vehementer admirari deberes: sed potius admirare, quare homines qui se mori non dubitant (saltem aliorum experimento) tanta hic securitate vivunt: nec tantas cogitant evadere poenas. Ad hæc dolore tactus intrinsecus, ita ut vix verba formare possem, dixi: Heu quid audio? Sed quæso, in quo tormenta differunt infernalibus ab his quae sunt in purgatorio, dicas. Et ille: Nihil inter se differunt: quia eadem sunt magnitudine, poenae purgatorii & inferni. Sed unum est quo differre possunt: quia infernales finem non expectant, sed augmentum: scilicet in iudicii universalis die, quando corpora ibidem cruciabuntur cum animabus: & purgatorii poenae sunt cum fine. Nam post expletam poenitentiam inde exempti, gaudii beatissimis perfertuntur.

Ad hæc ego: Sunt omnibus in purgatorio existentibus, aequalia tormenta, vel diversa? Ad hæc ille: Diversa quidem. In aliquibus majora, aliquibusve leviora, juxta magnitudinem peccatorum. Nam in patria etiam beatorum omnes animae gloriae divinam contemplantur speciem: in quo omnis consistit gloria. Quae quamvis singulari tanta habeant gaudia, quanta velle vel cogitare possunt: tamen gaudii non sunt pares: quia majora hæc possidet, minor illa, juxta opera quae fecerunt. Sed si tibi aliqua ex hoc oriatur admiratio, ut sanctis possit inesse diversitas gaudiorum, quorum causa est solus ipse Deus: in quo nulla potuit un-